

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	11
-------------	----

I. ÜNİTE

KAVRAMLAR, YAKLAŞIMLAR, YÖNTEMLER, İLKELER ve TARİHÇE

A. DİL ve DİL ÖĞRETİMİNE / ÖĞRENİMİNE / EDİNİMİNE DAİR BAZI TEMEL KAVRAMLAR	15
A.1. İnsan Dili.....	15
A.2. Ana Dili, Birinci Dil.....	15
A.3. Yabancı Dil.....	16
A.4. İkinci Dil.....	16
A.5. Yerli Dili.....	18
A.6. Yabancı Dili / Konuşması.....	19
A.7. Tek Dillilik.....	19
A.8. İki Dillilik.....	19
A.9. Çok Dillilik.....	20
A.10. Dil Öğretimi.....	20
A.11. Dil Öğrenimi.....	20
A.12. Dil Edinimi.....	21
A.13. Dil ve Dil Öğrenme Kuramları.....	22
B. DİL ÖĞRETİMİNİN İLKELERİ	24
C. DİL ÖĞRETİMİ YAKLAŞIM ve YÖNTEMLERİ	30
C.1. Dil Öğretiminde Yaklaşım-Yöntem-Teknik Meselesi.....	30
C.2. Dil Öğretim Yaklaşımları ve Yöntemleri.....	36
C.3. Geçmişten Günümüze Dil Öğretimi.....	41
C.4. Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemi.....	45

C.5. Dil Öğretimi Alanında Yeni Arayışlar.....	51
C.6. Gouin'in Diziler Yöntemi.....	53
C.7. Doğrudan Yöntem ve Berlitz Okullarındaki Uygulamalar.....	55
C.8. İşitsel-Dilsel Yöntem / Kulak-Dil Alışkanlığı Yöntemi.....	62
C.9. Sessizlik Yöntemi.....	68
C.10. Grupla Dil Öğrenme Yöntemi / Danışmanlı Öğrenme.....	71
C.11. Telkin Yöntemi.....	75
C.12. Toplu Fiziksel Tepki Yöntemi.....	80
C.13. Doğal Yaklaşım.....	84
C.14. İletişimsel Dil Öğretimi.....	89

II. ÜNİTE

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

A. Türkçeyi Yabancılara Öğretmek İçin Yazılan Eserler...	96
B. Türk Dillilere Türkçe Öğretimi.....	111

III. ÜNİTE

DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ (ANLAMA - ANLATMA ETKİNLİKLERİ), TEMEL DİL BECERİLERİ, ÖĞRENME ALANLARI

A. DİL ÖĞRETİM TEKNİKLERİ.....	123
A.1. Sunuş / Anlatım.....	125
A.2. Gösterim.....	126
A.3. Soru – Cevap.....	127
A.4. Drama / Rol Yapma.....	128
A.5. Benzeti(şi)m.....	128
A.6. Örnek Olay.....	129

A.7. Beyin Fırtınası.....	130
A.8. Kavram Haritası.....	131
A.9. Altı Düşünce Şapkası.....	132
A.10. Özetleme.....	133
A.11. Eğitsel Oyunlarla Öğretim -İletişim Oyunları, Dil Bilgisel Oyunlar-	134
A.12. Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri (Proje, Gezi, Ödev, Gözlem).....	136
B. TEMEL DİL BECERİLERİ, ÖĞRENME ALANLARI	137
B.1. Temel Beceriler Üzerine.....	137
B.2. Ana Dili ve İkinci /Yabancı Dil İlişkisi.....	139
B.3. Dinleme.....	141
B.3.a. Dinleme ve Türkçede Dinlemenin Genel Özellikleri.....	141
B.3.b. Dinlemenin Amaçları.....	142
B.3.c. Dinleme Süreci ve Dinlemenin Önündeki Engeller.....	143
B.3.d. Dinleme Türleri.....	146
B.3.e. Dinleme Öğretimi.....	149
B.3.f. Dinlemede Ölçme ve Değerlendirme.....	157
B.3.g. Dinleme Etkinlikleri İçin Örnekler.....	161
B.4. Konuşma.....	163
B.4.a. Konuşma ile ilgili Temel Kavramlar ve Türkçede Konuşmanın Genel Özellikleri.....	163
B.4.a.i. Ses.....	166
B.4.a.ii. Boğumlanma (Telaffuz, Artikülasyon).....	166
B.4.a.iii. Sıklık (Frekans).....	166
B.4.a.iv. Ton, Tonlama.....	166
B.4.a.v. Ezgi.....	167
B.4.a.vi. Vurgu.....	167

B.4.a.vii. Durak, Duraklama.....	168
B.4.a.viii. Tını veya Renk.....	168
B.4.a.ix. Pes ve Tiz Ses.....	168
B.4.a.x. Sözlü İletişimde Beden Dili.....	169
B.4.b. Konuşmanın Amaçları.....	170
B.4.c. Konuşmanın Önündeki Engeller.....	171
B.4.d. Konuşma Türleri.....	172
B.4.e. Konuşma Öğretimi.....	173
B.4.f. Konuşmada Ölçme ve Değerlendirme.....	179
B.4.g. Konuşma Etkinlikleri İçin Örnekler.....	181
B.5. Okuma-Anlama.....	185
B.5.a. Okuma ve Okumanın Genel Özellikleri.....	185
B.5.b. Okumanın Amaçları.....	187
B.5.c. Okumanın Temel Süreçleri.....	188
B.5.d. Okumanın Önündeki Engeller.....	191
B.5.e. Okuma Modelleri ve Türleri.....	193
B.5.f. Okuma Öğretimi.....	195
B.5.g. Okumada Ölçme ve Değerlendirme.....	200
B.5.h. Okuma-Anlama Etkinlikleri İçin Örnekler.....	203
B.6. Yazma.....	206
B.6.a. Yazma ve Yazmanın Genel Özellikleri.....	206
B.6.b. Yazmanın Amaçları.....	208
B.6.c. Yazmanın Temel Süreçleri.....	210
B.6.d. Yazma Türleri.....	212
B.6.e. Yazma Öğretimi.....	214
B.6.f. Yazmada Ölçme ve Değerlendirme.....	219
B.6.g. Yazma Etkinlikleri İçin Örnekler.....	222
B.7. Dil Bilgisi.....	227
B.7.a. Dil Bilgisi, Dil Öğretiminde Dil Bilgisinin Yeri ve Amaçları.....	227

B.7.b. Dil Bilgisi Öğretimi.....	232
B.7.c. Dil Bilgisinde Ölçme ve Değerlendirme.....	240
B.7.d. Dil Bilgisi Etkinlikleri İçin Örnekler.....	242
C. ÖĞRENİCİYE SUNULACAK YAZILI ve SÖZLÜ DİL ÜRÜNLERİNİN İÇERİĞİ:	
DİLSEL GİRDİ MESELESİ.....	245
C.1. Özgün Metin Kullanımı.....	247
C.2. Dil Öğrenim /Edinim Sürecinde Okuduğunu Anlamanın Önemi ve Değiştirilmiş Dilsel Girdi Türleri.....	250

IV. ÜNİTE

SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN GELECEĞİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLER.....	255	9
KAYNAKLAR.....	271	
KİŞİ ADLARI DİZİNİ.....	281	
KAVRAMLAR - TERİMLER DİZİNİ.....	285	
ÖZGEÇMİŞ.....	293	

ÖN SÖZ

Konuşulan dillerin sayısı dikkate alındığında, dünyada çok az dilin, başka dillerin konuşurları tarafından yoğun biçimde öğrenilmek istendiği görülmektedir. Türkçe, hem tarihî ilişkileri hem de modern zamanların ekonomik, siyasi, kültürel ilişkileri bakımlarından, bölgesindeki halklar tarafından öğrenilirken; Türkçeyi ikinci veya yabancı dil olarak öğrenmek isteyenler göz önünde bulundurulduğunda, bu profilin bölge ilişkilerini aşan bir tablo sergilediği görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında, küreselleşmenin mesafe kavramını ortadan kaldırma gücünün yanı sıra, bölge sınırlarını aşan Türkçenin prestijli konumu da önemli bir etken olmalıdır. Dünya tarihini konu edinen kitaplardaki yeri, büyüyen ekonomisi, uluslararası ilişkilerdeki dinamik yapısı ile Türkiye, dilini öğrenme yönünde talepleri ortaya çıkarmakta ve beslemektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, bir taraftan bu yönde talepleri ortaya çıkarıp besleyen Türkiye; akademik kurumları, fizikî olanakları, donanımlı kadroları ve alternatifli, zengin dil öğretim materyalleri ile bu talepleri karşılayacak arzı gerçekleştiremedikçe, söz konusu durum Türkiye ve Türkçe ile ilgili olumlu algıya önemli ölçüde zarar verecektir.

Bu düşünceden hareketle, Türkçenin yabancılara ikinci veya yabancı dil olarak öğretilme süreçlerinde, alanın her yönüyle gelişmesine katkı sağlayacak çalışmaları yine öncelikle Türkiye merkezli akademik kurumların, bilim insanlarının ortaya koyması gerekmektedir. Bu kitap, ülkemizde yeni gelişmeye başlayan yabancılara Türkçe öğretimi alanında kendilerini yetiştirmek isteyenlere faydalı olması amacıyla hazırlandı.

Kitap, dört ünite olarak planlandı ve yazıldı. Birinci Ünite, dil öğretimi, dil öğrenimi, ikinci dil, yabancı dil, ana dili ve ilgili kavramlar açıklanmaya çalışıldı. Bu açıklamaların ardından, dünyada alanla ilgili uluslararası literatürde ortaya konulmuş dil öğretimi deneyiminin tarihesinin sunulmasına gayret edildi. Bu bilgiler aktarılırken, konuyla ilgili doğru, güvenilir, bilimsel kaynaklardan yararlanılmasına özen gösterildi. Yaklaşımlar, yöntemler, teknikler, ilkelere dair kuramsal bilgiler ve bunlara yönelik uygulamalara da yer verilmeye çalışıldı.

İkinci Ünite, Yabancılar Türkçe Öğretimi deneyimi, tarihî pencereden sunulmak istendi. Türkiye dışında ve Türkiye’de Türkçenin yabancı dil ve ikinci dil olarak öğretim süreçleri ele alınmak suretiyle bu alanda oluşan geleneklere de değinilmeye çalışıldı.

 12

Üçüncü Ünite, dil öğretimi/öğrenimi uygulamalarına doğrudan odaklanılarak temel beceriler, öğrenme alanlarında gerçekleştirilecek etkinlikler ve bu etkinliklere zemin teşkil eden kuramsal bilgiler ışığında ele alınmaya gayret edildi.

Dördüncü Ünite, Türkçenin yabancılar öğretimi süreçlerinde karşılaşılan sorunlarla ilgili bir dizi tespit okuyucunun dikkatine sunulurken, bu sorunlara dair çözüm önerileri getirme, ayrıca alanın geleceğine yer yer projeksiyon tutma denemeleri ortaya konuldu.

Yabancılar Türkçe Öğretimi kitabının oluşmasına, literatür yoluyla bilgi elde etme çabasının yanı sıra, yazarının belirli bir zamana yayılan öğretim deneyimi de rehberlik etti. Hem alanı besleyen sınırsız veriden yararlanma, hem de öğretim deneyimini kitabi bilgiye dönüştürme aşamalarında ortaya çıkan hatalar, önemli ölçüde, siz değerli okurların iyi niyeti ve yapıcı eleştirileri ile giderilebilecektir. Bu

yöndeki katkıları için şimdiden minnetlerimi sunar, kitabın içeriğinin alana küçük de olsa katkı yapmasından büyük bir kıvanç duyarım.

Her kitap, sadece yazarının değil, yazarın hayatındaki pek çok kişinin fedakarlığıyla hayat bulur. Bu kitaba, desteğiyle, sevgisiyle hayat veren aileme, aile dostlarıma, değerli büyüklerime, çalışma arkadaşlarıma, konuyla ilgili araştırma yapabilmeme olanak sağlayan TÜBİTAK ile Türk Petrol Vakfı'na ve tabii işi kitaplara çehre kazandırmak olan yayım ve basım ekibine sonsuz şükranlarımı sunarım.

Mustafa Durmuş
Ankara, 2013